

JANEZ KRANJC
Pravna fakulteta
Ljubljana

UDK 902-05

AKADEMIK PROF. DR. VIKTOR KOROŠEC

Le nekaj dni pred dopolnitvijo svojega šestinosemdesetega leta nas je v soboto 16. novembra 1986 za vedno zapustil zaslužni profesor Pravne fakultete v Ljubljani in redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, Nacionalnega komiteja SFRJ za orientalistiko, Inštituta za pravno zgodovino v Zagrebu, Société d'Histoire du droit français et étranger v Parizu, Société Internatioanale 'Fernand de Visscher' pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité v Bruslju, Comitato scientifico internazionale revije Iura v Catanii, Conseil scientifique pri Revue Internationale des Droits de l'Antiquité v Bruslju, redni član Società italiana di storia del diritto ter Sociedade Brasileira de Romanitas v Rio de Janeiro, doktor Viktor Korošec.

S profesorjem Korošcem odhaja od nas nestor slovenskih in jugoslovanskih pravnih zgodovinarjev ter eden od pionirjev mednarodne pravne orientalistike. Z njim pa nas za vedno zapušča tudi skromna, delovna in načelna osebnost, katere človeški format v ničemer ne zaostaja za strokovnim. In čeprav se ob njegovi smrti spominjamo zlasti človeške plati pokojnika, saj vemo, da bodo njegova znanstvena dela živela še dolgo, je prav, da vsaj v grobih obrisih seznanimo širšo javnost tudi z bogato znanstveno bero njegovega življenja.

Pokojni profesor Korošec se je rodil 7. decembra 1899 v Ljubljani. Po končani ljudski šoli in humanistični gimnaziji v Kranju se je vpisal na novoustanovljeno pravno fakulteto v Ljubljani. Po diplomi je bil kratek čas sodniški pripravnik, nato pa tajnik pravne fakultete v Ljubljani. Le-ta takrat namreč še ni razpolagala z asistentskim mestom in je bil to torej edini način, kako pritegniti mladega pravnika, ki bi kazal voljo in sposobnost za delo univerzitetnega učitelja.

Pokojni profesor Korošec se je najprej ukvarjal z mednarodnim pravom. Vpliv in zgled profesorjev Gregorja Kreka (rimsko pravo) in Janka Polca (pravna zgodovina) pa sta ga kmalu po prihodu na fakultetu preusmerila na področje rimskega prava. Profesor Krok mu je svetoval študijsko izpopolnjevanje na eni od velikih tujih univerz in tudi posredoval, da se je lahko leta 1924 odpravil v Leipzig, kjer se je pri znamenitem romanistu in orientalistu Paulu Koschakerju dve leti izpopolnjeval v rimskem pravu. Plod tega študija je bil habilitacijski spis o dedičevem jamstvu za zapustnikove dolgove po rimskem civilnem in pretorskem pravu (*Die Erbenhaftung nach römischem Recht, Leipzig 1927*), ki je izšel v eminentni zbirki razprav leipziške pravne fakultete, kar nikakor

ni bil majhen uspeh. Koroščevo delo je vzbudilo veliko pozornost vrhov mednarodne pravne romanistike, ki je vsaj deloma sprejela Koroščevo tezo o nepodedljivosti obveznosti v najstarejšem rimskem pravu. Splošno mnenje strokovne kritike je bilo, da gre za pronicljivo, pretehtano in metodološko brezhibno delo.

Profesor Korošec, ki je bil leta 1927 izvoljen za docenta, je predaval rimsko pravo na ljubljanski pravni fakulteti vse do svoje upokojitve. Posvetil mu je tudi nekaj razprav in člankov, med katerimi velja omeniti zlasti dva: Nastanek Avgustovega principata ter Usoda rimskega prava v Angliji. V prvem od obeh analizira razloge za nastanek principata in pravne okvire Avgustovih ustavnopravnih reform. V drugem pa se loteva zelo zanimivega in še danes aktualnega vprašanja o razmerju med rimskim in anglosaškim pravnim sistemom oz. med / posameznimi pravnimi instituti obeh pravnih sistemov.

Vendar pa rimsko pravo ni bilo glavno oziroma edino torišče Koroščevega znanstveno-raziskovalnega delovanja, Že prvo srečanje s profesorjem Koschakerjem ga je namreč preusmerilo v povsem novo znanstveno disciplino — na področje nastajajoče pravne orientalistike. Znova se je odpravil v Leipzig, kjer se je v študijskem letu 1928/29 — izjemno nadarjen za jezike — hitro naučil starih orientalskih jezikov, v katerih so pisani klinopisni viri (sumersko, akadsko, t.j. babilonsko in asirsko ter hetitsko), katerih proučevanja se je lotil z njemu lastno vnemo in vztrajnostjo.

Rezultat tega, drugega bivanja v Leipzigu je še danes aktualna knjiga o hetitskih državnih pogodbah (*Hethitische Staatsverträge, Ein Beitrag zu ihrer juristischen Wertung, Leipzig 1931*), ki nedvomno sodi med klasična dela pravne orientalistike. (Morda to najlepše ilustrira dejstvo, da so knjigo v Izraelu in v NDR zaradi velikega povpraševanja po njej po 45 letih preprosto ponatisnili.) S tem delom je profesor Korošec trdno stopil med vodilne raziskovalce pravne zgodovine starega Orienta.

Poslej so se vrstili prispevki v vodilnih svetovnih orientalističnih revijah in v domačih strokovnih publikacijah, ki kjih tukaj žal ne moremo naštevati, čeprav pomenijo vsak zase nadaljevanje in utrjevanje ugleda, ki si ga je bil profesor Korošec ustavril s knjigo o hetitskih državnih pogodbah. V zvezi s tem je treba še posebej poudariti, da je Viktor Korošec ves čas deloval v Ljubljani, kjer ni imel na voljo takih možnosti za delo kot znanstveniki, ki delujejo v velikih inštitutih z bogato založeni-mi knjižnicami, v katere redno in sproti dotekajo vse za stroko relevantne publikacije. Zato je njegov prodor v mednarodno znanstveno areno vreden tem večjega občudovanja.

Da je lahko sledil dosežkom na svojem znanstvenem področju, se je redno udeleževal pomembnejših mednarodnih srečanj orientalistov, na katerih je tudi seznanjal mednarodno publiko s svojimi najnovejšimi dognanji, ter jih, če je bilo le mogoče, za kak teden ali dva podaljševal z delom v katerem od večjih orientalističnih inštitutov. Tako mu je, čeprav samorastniku, uspelo ne le ohraniti stik s stroko, marveč tudi pomembno prispevati k njenemu razvoju.

O njegovem velikem mednarodnem slovesu na področju pravne orientalistike najlepše govori dejstvo, da mu je prestižna leidska založba E.J. Brill poverila nalogo, da za njen obsežni orientalistični priročnik (*Handbuch der Orientalistik*) obdela vsa klinopisna prava — od starega sumerskega prek babilonskega, asirskega in hetitskega do ugaritskega prava. Delo, ki je izšlo l. 1964 pod naslovom *Keilschriftrecht* (Klinopisno pravo), je bilo deležno soglasnega priznanja mednarodne strokovne javnosti ter predstavlja zaokroženo in izčrpno sintezo vsega, kar se je tedaj vedelo o klinopisnem pravu. Obdelava snovi kaže poznavalca, ki suvereno, objektivno in samostojno ločuje bistveno od nebistvenega ter izbere med nasprotujočimi si možnostmi ali mnenji tisto, ki je najbližje virom in najbolj sprejemljivo. Doma je dobil profesor Viktor Korošec za to delo nagrado sklada Borisa Kidriča (1965).

Dela pokojnoga profesorja Korošca, ki so izhajala v vseh svetovnih jezikih, pa ne odlikujeta le izredna razgledanost in prodornost, marveč tudi izjemna jasnost in klenost izražanja. Vsaka njegova razprava ali članek je zaokrožena celota ter nudi prijetno in tudi za laika zanimivo branje, ki je, čeprav na zavidljivi strokovni ravni, daleč od suhoparnosti in kompliciranosti, kakršna žal tako pogosto kazi strokovne tekste. To velja še posebej za dela, ki jih je profesor Korošec objavil v slovenščini (slovensko javnost je sproti seznanjal z lastnimi in tujimi dosežki s področja pravne orientalistike ter prevedel v slovenščino tudi najpomembnejše klinopisne pravne vire), in ki vsa kažejo sledove intenzivnega jezikovnega piljenja. Pokojnik pa se je tudi sicer veliko ukvarjal s problemi slovenske pravne terminologije in bil dolga leta predsednik pravne sekcije terminološke komisije pri SAZU.

Kljub bogatemu in intenzivnemu znanstvenemu delu pa je ostal profesor Korošec vse življenje univerzitetni učitelj z dušo in srcem. Ker študentje na začetku njegove pedagoške poti niso imeli učbenika za rimsko pravo v slovenščini, je štel za svojo prvo dolžnost, da ga napiše. Prav lansko leto je minilo petdeset let od izida prvega snopiča dela, ki je bilo rezultat tega prizadevanja. V več izdajah je uspelo pokojnemu profesorju izobilikovati učbenik, ki tako po načinu kot po izčrpnosti obdelave presega okvire običajnega pedagoškega pripomočka in brez težav prenese primerjavo z najboljšimi in najbolj znanimi mednarodnimi učbeniki za rimsko pravo.

Kot pedagog (na pravni fakulteti v Ljubljani je predaval rimsko pravo, na filozofski fakulteti v Ljubljani pa zgodovino Egipta in Mezopotamije, nekaj časa pa tudi hetitski in akadski jezik) je bil pokojni profesor Korošec priljubljen in spoštovan zavoljo svojih sijajnih predavanj in drugih oblik pedagoškega dela, na katero se je do zadnjega vestno pripravljaval, pa tudi zavoljo svoje prijaznosti in ustrežljivosti. Studentu je bil vedno na voljo s pomočjo in nasvetom, na izpitih pa je bil potrpežljiv in pravičen. Poučeval je z ljubeznijo in veseljem, kar je ustvarjalo v predavalnici posebno atmosfero, na katero se z veseljem spominjajo številni rodovi njegovih študentov.

Kot človek je bil pokojnik predan etičnim in človeškim idealom klasične antike. Vse življenje se je iskreno in zavzeto prizadeval uresničiti znamenita Ulpijanova praecepta iuris: *Honeste vivere, alterum non laederer, suum cuique tribuere*. Bil je človek izjemne načelnost poštenosti, skromnosti, samokritičnosti in tenkovestnosti ter že prav katonovske skromnosti. Zanj je nedvomno veljal Palingenijev rek *Felix, qui didicit contentus vivere* pravo. Poleg tega je odlikovala pokopenega profesorja Korošca izredna načelnost. V ospredju njegovega življenja je bilo eno samo veliko prizadevanje: izpolniti svojo dolžnost. Le-to je pojmoval v smislu najširše in najbolj žlahtne Ciceronove opredelitve pojma *officium*, ki zajema tako svet etičnih vrednot, kot področje dela in odnosa do človeške družbe in njenih posameznikov. Bil je delaven, socialen v najboljšem pomenu besede ter iskren, dobrohoten in pristno prijazen do sočloveka.

Ko se torej spominjamo pokojnega profesorja Korošca kot človeka in znanstvenika, moramo vsekakor ugotoviti, da uhaja iz običajnih okvirov. Zato naj spremilja slovo od pokojnikovega dolgega, bogatega in zglednega življenja bolj kot žalost, hvaležnost za vse, kar je storil, in pa ponos, da smo imeli takega strokovnjaka in pedagoga.

20. XII 1986.